

Vanhojen tanssit kulttuuriperintönä

Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma
kandidaatin tutkielma

Laatija(t):
Petra Vilkkula

3.5.2024
Pori

Kandidatutkielma

Oppiaine: Digitaalinen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma

Tekijä(t): Petra Vilkkula

Otsikko: Vanhojen tanssit kulttuuriperintönä

Ohjaaja(t): yliopistonlehtori Riina Haanpää, yliopistonlehtori Riikka Turtiainen, yliopisto-opettaja Eeva Raike

Sivumäärä: 39 sivua

Päivämäärä: 3.5.2024

Tässä tutkimuksessa tutkin vanhojen tansseja kulttuuriperintönä ja sitä, miksi niihin on osallistuttu tai ei ole osallistuttu. Selvitän myös, onko vanhojen tansseilla merkitystä ihmisille ja millainen kokemus osallistuminen vanhojen tansseihin on ollut. Samalla tuon esille muutokset, joita perinteessä on tapahtunut vuosikymmenien varrella. Tätä varten tein verkkokyselyn, jonka avulla keräsin täysi-ikäisten ihmisten kokemuksia ympäri Suomen. Kysely oli nimetön ja koostui avoimista kysymyksistä ja valintakysymyksistä, joista osa oli pakollisia kaikille vastaajille ja osaan vastattiin oman valinnan mukaan. Kyselyyn vastasi yhteensä 90 ihmistä.

Verkkokyselyni kautta sain kerättyä tietoa vuosina 1970–2023 vanhojen tansseihin osallistuneilta ja osallistumattomilta ihmisiltä. Merkittävimmät syyt osallistua vanhojen tansseihin olivat perinteen noudattaminen, yhteisöllisyys ja hienon kokemuksen saaminen. Vastaavasti suurimmat syyt jättää tanssiaiset välistä olivat tanssiparin puuttuminen, tanssiminen ei koettu luontevaksi tai se ei kiinnostanut. Merkittävää vanhojen tansseissa oli perinteen noudattaminen, mutta joillekin tansseilla ei ollut mitään merkitystä. Kokemuksena vanhojen tansseja pidettiin hienona, hauskana, stressaavana ja jännittävänä.

Aiempaa tutkimusta vanhojen tansseista on vähän, mutta perinnettä on tutkittu väitöskirjan ja muutaman pro gradututkielman verran. Folkloristi Helena Saarikosken väitöstutkimuksessa käsitellään enemmän penkinpainajaisperinnettä, mutta sivutaan myös vanhojen tansseja kulttuurisesta näkökulmasta. Pro gradututkielmien näkökulmat ovat liikuntapainotteisia ja keskittyvät tarkastelemaan, miten tanssiminen ja koululiikunta vaikuttavat nuoriin 2010-luvulla. Lähes kaikki aikaisemmat tutkimukset ovat kuitenkin yli kymmenen vuotta vanhoja, joten uudempaa tutkimusta on vähemmän. Tutkimuksissa on selvitetty, miten vanhojen tansseilla on lukiokulttuurina, kerran elämässä -kokemuksena ja yhteisöllisenä tapahtumana merkitystä osallistujille. Ne, jotka eivät ole osallistuneet, toivat esiin, ettei tanssiminen kiinnosta tai se ei ole omalla mukavuusalueella.

Avainsanat: kulttuuriperintö, perinne, vanhojen tanssit, vanhojenpäivä, lukiokulttuuri, siirtymäriitti

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskysymykset	4
1.2	Keskeiset käsitteet	5
1.3	Aiempi tutkimus	6
2	Kyselytutkimus	9
2.1	Verkkokysely	9
2.2	Vastaajat	10
2.3	Kyselyn metodologia	13
3	Vanhojen tanssit	14
3.1	Historiaa ja perinnettä	14
3.2	Nykypäivän muutoksia perinteessä	16
4	Kyselyn tulokset	19
4.1	Valinta vanhojen tansseihin osallistumisesta	19
4.2	Vanhojen tansseihin valmistautuminen	21
4.3	Vanhojen tanssien kokemus	23
4.4	Vanhojen tanssien jälkeen	28
5	Johtopäätökset	32
	Lähteet	34
	Liitteet	36
	Liite 1. Vanhojen tanssiperinne -kysely	36

1 Johdanto

1.1 Tutkimuskysymykset

Minua on aina kiinnostanut tanssiminen ja siihen liittyvät suomalaiset perinteet ja historia. Siksi vanhojen tanssit lukiossa tanssineena juuri tämä tanssiperinne alkoi kiinnostamaan minua. Opinnoissani olenkin lähtenyt tarkastelemaan vanhojen tanssien perinteen alkujuuria ja sitä, mitä muutoksia perinteessä on mahdollisesti vuosien aikana tapahtunut. Vanhojen tanssit olivat omina lukiovuosinani merkittävä tapahtuma, ja ne ovat nykyään tärkeä muisto, joten tuntui luonnolliselta valita juuri tämä aiheeksi. Itselleni tanssit oli merkittävä kokemus ja uskoisin, että monet muutkin ovat kokeneet vanhojen tanssit merkityksellisenä tapahtumana. Mutta olivatko tanssit kuitenkin kaikille niin merkityksellinen tapahtuma kuin minulle? Haluan siksi erityisesti saada selville, miksi vanhojen tansseilla on tai ei ole merkitystä ja miksi ihmiset osallistuivat tai eivät osallistuneet niihin.

Rajaan aiheeni käsittelemään kokemuksia yleisesti enkä tarkastele tietyn aikakauden tai paikkakunnan kokemuksia vaan haluan tarkastella aihetta niin laajasti kuin pystyn. Pyrin tarkastelemaan aihetta nimenomaan perinteen merkityksen näkökulmasta eli haluan selvittää vanhojen tanssiperinteen merkitystä, ja mitä siitä on ajateltu, kun tansseihin on osallistuttu ja miksi. Tutkimuskysymykseni ovat: miksi ihmiset osallistuivat tai toisaalta eivät osallistuneet vanhojen tansseihin? Millainen kokemus ihmisillä on ollut vanhojen tansseista? Millainen merkitys vanhojen tansseilla on ollut? Miten vanhojen tanssit ovat muuttuneet perinteenä?

Oletan, että tulen tutkimuksessani päätyämään siihen tulokseen, että vanhojen tanssit ovat muuttuneet hyvinkin paljon aikojen saatossa, mutta sillä on aina ollut merkitystä ihmisille vuosikymmenestä riippumatta. Oletan myös, että vanhojen tansseilla ei ole kaikille yhtä suurta merkitystä ja ettei kaikkia ole kiinnostanut osallistua niihin. Luulisin, että tuloksiin tulee sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia. Uskon, että monille vanhojen tanssit ovat merkinneet yhteenkuuluvuutta, yhteisöllisyyttä ja kokemuksellisuutta, mutta myös sitä, ettei tanssiminen ja tanssiaiset ole kaikkien mukavuusalueella.

Seuraavissa alaluvuissa tuon esiin keskeiset käsitteet ja esittelen aikaisempaa tutkimusta tarkemmin. Luvussa 2 avaam pääaineistoni eli oman kyselyni tarkoituksen, kysymyksiä ja miten kyselyn toteutin sekä pohdin vastaajien tapaa vastata kyselyyn. Luvussa 3 kerron vanhojen tanssien historiasta ja perinteestä sekä millainen tapahtuma se on nykypäivänä. Luvussa 4 analysoin kyselyn tuottamia vastauksia edeten kronologisesti alkaen päätöksestä,

osallistuuko tansseihin ja päättyen vanhojen tanssien jälkeiseen aikaan. Viimeisessä luvussa kootaan kaikki päätelmät yhteen ja katsotaan vastasiko aineisto tutkimuskysymyksiini.

1.2 Keskeiset käsitteet

Tutkimukseni vanhojen tansseista liittyy olennaisesti kulttuuriperintöön ja perinteisiin. Vanhojen tanssit ovat osa koulunkäyntiin liittyviä rituaaleja, jolloin ne asettuvat luonnolliseksi osaksi kulttuuriperinnön tutkimuksen kenttää. Vanhojen tanssit ovat tanssiaiset, jotka järjestetään penkinpajajaisten eli penkkarien jälkeen abiturienttien lähdettyä. Lukion toista vuotta käyvät juhlistavat lukion vanhimmiksi oppilaiksi tuloa juhlavalla tanssiaistilaisuudella. Vanhojen tanssien voidaan nähdä myös tarkoittavan tanssiaisissa tanssittavia vanhoja tansseja.¹

Seuraavaksi avaan merkittävimmät ja keskeisimmät käsitteet. Perinne tarkoittaa jotakin pitkäaikaista, sukupolvilta perittyä tietoa, taitoa, ajattelutapoja ja ilmiöitä ja niin edelleen. Perinne on kuitenkin myös siirtymisprosessi, jossa sukupolvien välinen kulttuurinen tieto välittyy eteenpäin. Lisäksi se tarkoittaa tämän tiedon ja sen osaamisen tuotoksia, jotka välittyvät eteenpäin sukupolvittain.² Tämän määritelmän perusteella vanhojen tanssit ovat perinnettä, koska se on sukupolvilta perittyä taitoa ja kulttuurinen tieto on välittynyt uusille sukupolville. Lisäksi vanhojen tanssit ovat pitkäaikainen ilmiö.

Kulttuuriperintö käsitteenä ei ole täysin yksiselitteinen ja sen alle saatetaan herkästi määritellä kaikenlaisia mahdollisia menneisyyden jälkiä. Käsitteen määritelmä mukailee tätä ajatusta, jonka mukaan ihmiset kokevat aineelliset ja aineettomat menneisyyden jäljet omien ajattelumallien kuvaksi.³ Kulttuuriperintö voidaan jaotella yhteisöllisesti tunnistettuun ja arkisempaan perintöön. Yhteisöllisesti tunnistettuun perintöön kuuluvat sellaiset menneisyydet jäljet, jotka ovat kansallisesti tai kansainvälisesti merkittäviä, kuten museoiden kokoelmat, kulttuurillisesti tärkeät rakennukset ja luontokohteet.

Arkisempi perintö on merkittävämpää yksittäisten ihmisten, yhteisöjen tai alueen asukkaiden keskuudessa. Tällaisia asioita ovat muun muassa käsityötekniikat, saunominen ja mämmin syöminen.⁴ Kulttuuriperintö on menneisyyden asioita, joita halutaan säilyttää tulevaisuudessa

¹ Kanerva 2015, 18.

² Pertti Anttonen 2009, 2.

³ Outi Tuomi-Nikula, Riina Haanpää & Aura Kivilaakso 2013, 14.

⁴ Tuomi-Nikula, Haanpää & Kivilaakso 2013, 15–16.

ja jotka on valittu säilytettäväksi. Täten kulttuuriperinnöllä on omanlaisensa rooli rakentaessa kuvaa menneisyydestä.⁵

Kulttuuriperinnöksi voi valikoitua sellaisia asioita, jotka ovat paikallisten perinteitä, joita tietoisesti vaalitaan.⁶ Vanhojen tanssit ovat tällainen perinne, jota tietoisesti vaalitaan vuosittain järjestettävissä tanssiaisissa ympäri Suomen. Kulttuuriperinnön vaalimista ja suojelua ohjaa Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimus, jonka Suomi on vuonna 2013 ratifioinut suojellakseen omaa kulttuuriperintöään. Esimerkiksi espanjalainen flamenco-tanssi maailmanperintökohteena kuuluu aineettomaan ja aineellisen kulttuuriperintöön, koska se pitää sisällään taidon tanssia ja soittaa, mutta myös tanssipuvut ja soittimet.⁷ Suomessa aineetonta kulttuuriperintöä listataan aineettoman kulttuuriperinnön wikiluetteloon, johon myös vanhojen tanssit kuuluvat. Wikiluetteloa ylläpitää Museovirasto, mutta sinne saa kuka tahansa ehdottaa kohteita kulttuuriperinnöksi. Suomessa aineettomaksi kulttuuriperinnöksi on listattu esimerkiksi seuraavia suomalaisille tai tietyille alueille merkittäviä tansseja: suomalainen tango, purpuri häätanssi ja karjalainen kansantanssi.⁸

Vanhojen tanssit ovat siis osa lukion rituaaleja, ja niihin voidaan liittää ajatus siirtymäriitistä. Kun vanhojen tansseihin osallistutaan, koetaan jonkinlainen siirtyminen elämässä ja opinnoissa eteenpäin. Siirtymäriitti on yksilön sosiaalisen aseman siirtyminen yhteisön järjestämän tapahtuman kautta. Esimerkiksi penkinpainajaisten tuoma siirtymäriitti tekee opiskelijoista ylioppilaita.⁹ Samalla tavalla voisi ajatella, että vanhojen tanssien yhteydessä toisen vuoden opiskelijoista tulee koulun vanhimmat ja täten seuraavat abiturientit.

1.3 Aiempi tutkimus

Aikaisempaa tutkimusta vanhojen tansseista on melko vähän, koska aihetta ei ole tutkittu kovinkaan paljon. Helsingin kaupunginmuseon tutkija Jere Jäppinen kertoo, että tarve vanhojen tanssien tutkimiselle tuli, kun Helsingin kaupunginmuseolta kysyttiin tietoja vanhojen tansseihin liittyvästä historiasta vuonna 2006.¹⁰ Silloin huomattiin, ettei niistä tiedetä juurikaan ja tapahtumaa olisi syytä tutkia. Jäppisen mukaan edes valokuvia ei ollut museon kokoelmissa. Tämä synnytti tutkimusprosessin ja ihmisiltä kerättiin tietoja, muistoja

⁵ Birgit Jaakola 2013, 240–241.

⁶ Birgit Jaakola 2013, 239.

⁷ Tuomi-Nikula, Haanpää & Kivilaakso 2013, 18.

⁸ Aineettoman kulttuuriperinnön wikiluettelo, <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi>.

⁹ Saarikoski 1994, 28–29.

¹⁰ 2007, 13.

ja valokuvia.¹¹ Tämä osaltaan selittää sen, ettei vanhojen tansseja ole tutkittu: niiden tutkimista ei ole ehkä koettu merkittäväksi ennen kuin joku on kysynyt, löytyykö aineistoa tansseihin liittyen.

Tutkimukseni keskeinen tutkija on folkloristiikan tutkija ja kirjailija Helena Saarikoski, joka on tutkinut lukion perinteitä väitöskirjassaan ”Kouluajan kivoin vuosi. Folkloristinen tutkimus penkinpainajaisperinteestä”.¹² Hänen väitöskirjansa käsittelee lukioiden penkinpainajaisperinnettä eli penkkareita, mutta ottaa mukaan myös vanhojen tanssiperinteen, koska se liittyy olennaisesti abina olemiseen ja lukion juhlallisuuksiin. Lisäksi niitä juhlitaan peräkkäisinä päivinä, joten niillä on yhteys toisiinsa. Tutkimus ja Saarikosken tekemät haastattelut ja havainnointi on toteutettu helsinkiläisissä lukioissa 1980–1990-luvuilla.

Muuten vanhojen tansseja on tutkittu muutamassa pro gradu -tutkielmassa.¹³ Ne keskittyvät tutkimaan enemmänkin 2010-lukua ja millaiset niin sanotut nykypäivän vanhojen tanssit ovat. Niissä on myös hyvin liikuntatieteinen tutkimusote, koska tutkimuksia tehneet ovat opiskelleet liikuntatieteiden ja liikuntakasvatuksen laitoksessa. Lisäksi he painottavat myös tanssimisen hyötyjä liikunnan muotona ja osana koulujen opetusta.

Heidi Heiska ja Katja Latonummi ovat tutkineet pro gradu -tutkielmassaan ”Once in a lifetime. Lukiolaisten kokemuksia Vanhat tanssit -kurssista ja -tapahtumasta”¹⁴ vanhojen tanssien merkitystä, kokemuksia ja näkemyksiä lukiolaisten silmin. Samalla he tutkivat motiiveja osallistua tai olla osallistumatta vanhojen tansseihin. Tutkimus on toteutettu eteläsuomalaisessa lukiossa vuonna 2014.

Minna Happonen ja Anniina Mustonen tekivät pro gradunsa ”Haastavaa, mutta aina niin mukavaa! Liikunnanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia Vanhat Tanssit -tapahtumasta” vanhojen tanssien merkityksestä liikunnanopettajien näkökulmasta.¹⁵ He haastattelivat liikunnanopettajia ympäri Suomen ja tutkivat, miten opettajat näkevät vanhojen tanssit. Samalla he tutkivat, millaiselta lukiolaisten kokemukset näyttävät opettajien silmin.

Mirka Kanerva taas on tutkinut pro gradussaan ”Lukiolaisten osallistumisen motiivit ja kokemukset vanhat tanssit -kurssista ja -tapahtumasta” vanhojen tanssien synnyttämää

¹¹ 2007, 13.

¹² 1994.

¹³ Heiska & Latonummi 2015; Kanerva 2015; Happonen & Mustonen 2013.

¹⁴ 2015.

¹⁵ 2013.

kokemusta lukiolaisten keskuudessa.¹⁶ Lisäksi hän on selvittänyt syitä, miksi tanssikurssille on osallistuttu ja miksi ei. Tulokset on kerätty vuosien 2013–2014 aikana sen aikaisilta turkulaisilta lukiolaisilta.

¹⁶ 2015.

2 Kyselytutkimus

2.1 Verkkokysely

Jotta voin tarkastella vanhojen tanssien merkitystä ja roolia ihmisten elämässä, on ensin hankittava materiaalia. Sitä varten tein verkkokyselyn, jonka avulla halusin saada suoraan ihmisten mielipiteitä, kokemuksia ja kertomuksia vanhojen tansseista. Halusin saada mahdollisimman monta vastaajaa, joten verkkokysely ja sähköisesti lähetettävä linkki toimivat parhaiten useiden ihmisten saavutettavuudessa.

Kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista ja vastaamisen pystyi keskeyttämään missä vaiheessa tahansa. Kyselyyn vastattiin nimettömästi, mutta ainoat henkilötiedot, joita kysyin, olivat sukupuoli sekä ikä. Vastaajan oli myös mahdollista olla kertomatta niitä. Vastaajille oli kerrottu kyselyn aloitussivulla mitä kysely koskee ja mihin tarkoitukseen vastauksia käytetään. ”Kaikkea kerättyä tietoa käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja ainoastaan tutkimustarkoituksessa. Tulokset julkaistaan siten, ettei yksittäinen vastaaja ole niistä tunnistettavissa. Vastaukset tulevat vain minun nähtävilleni tutkimuksen tekemisen ajaksi, jonka jälkeen poistan ne. Vastaaminen on anonyymiä ja täysin vapaaehtoista. Tietosuojaseloste löytyy alta.” (Liite 1) Vastaajalle kerroin myös, että vastauksia käytetään tutkimuksessa siten, ettei ketään voida tunnistaa. Vastaaminen oli luottamuksellista ja vain minä näin kaikki vastaukset.

Viitatessani tiettyihin vastaajiin ja heidän vastauksiinsa käytän seuraavanlaista tapaa: vastaaja1, vastaaja2, vastaaja3 jne. Vastaaja on selkeä ja neutraali nimitys vastaajista eikä se anna mitään henkilötietoja. Numero vastaajan perässä on antamani numero sen mukaan, mikä se on vastaajien listassa. Lista on sattumanvarainen eikä listan ensimmäinen ole kyselyn ensimmäinen vastaaja. Lisäksi käsitellessäni tiettyä kysymystä olen lisännyt tekstiin kyseisen kysymyksen numeron, jonka tarkemman asettelun voi katsoa liitteistä (Liite 1).

Kyselyssä suurin osa kysymyksistä oli avoimia, joten vastaajat pystyivät kertomaan vapaasti ja omin sanoin kokemuksistaan vanhojen tansseihin liittyen. Lisäksi kyselyssä oli valintakysymyksiä ja väittämiä, joista vastaajat valitsivat itseään koskevan tai sopivimman vaihtoehdon. Kaikki kysymykset eivät olleet pakollisia ja vapaaehtoisista kysymyksistä vastaaja sai vastata niihin kysymyksiin, joihin koki voivansa vastata. Kysymysten pakollisuuden määrittelin sen mukaan, mihin ainakin halusin saada vastauksen kaikilta vastaajilta.

Kysyin aluksi perustiedot eli iän ja sukupuolen, osallistuiko vastaaja vanhojen tansseihin, vuoden, jolloin osallistui tai olisi voinut osallistua vanhojen tansseihin ja tanssiparin sukupuolen (kysymykset 1–5). Tämän jälkeen lähdin selvittämään, miksi ihmiset osallistuivat tai eivät osallistuneet tansseihin, millainen merkitys niillä on tai ei ole ja miten tanssit koetaan perinteenä (kysymykset 6–9). Seuraavaksi kysyin ihmisten mielipiteitä asteikolla yhdestä viiteen, miten he kokivat vanhojen tanssit perinteenä ja aikuistumisriittinä (kysymykset 10–12). Loput kysymykset koskevat vanhoihin valmistautumista, pukeutumista ja vanhojen jälkeistä aikaa, kuten jatkoja ja koulun vanhimmiksi tulemistä (kysymykset 13–19). Kohta 20 oli vapaa, johon vastaaja saattoi kirjoittaa asioita, joita en kysynyt tai jos oli muuta lisättävää.

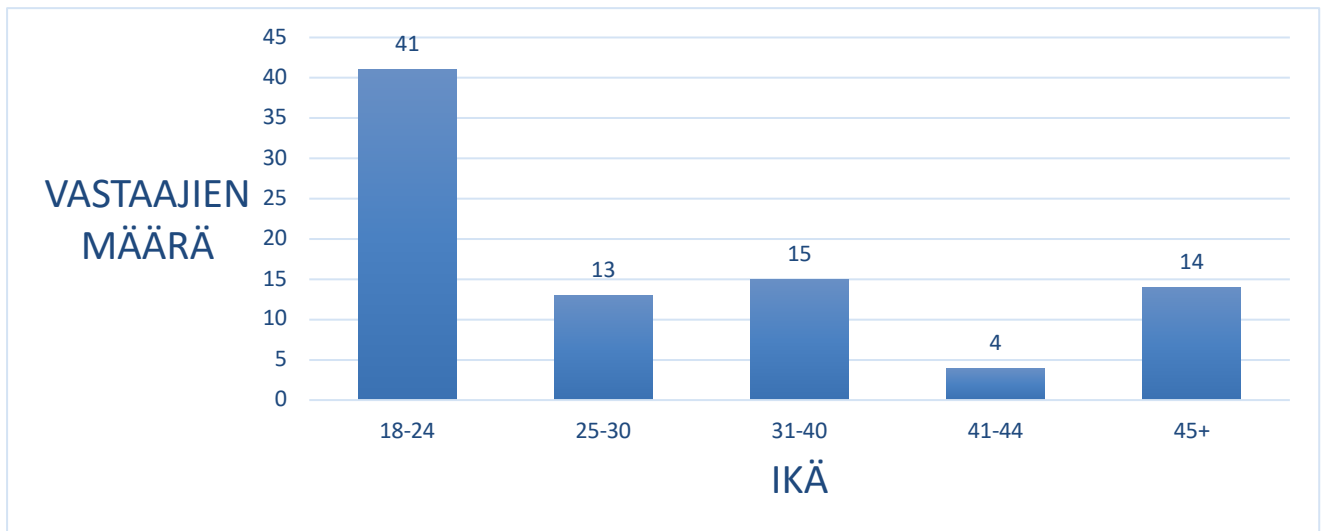
Tavoittelin näiden kysymysten kautta vastauksia siihen, miten ihmiset ovat kokeneet vanhojen tanssit, mikä on ollut osallistumisen tai väliin jättämisen syyt, ja mitä vanhojen tanssit merkitsevät perinteenä. Samalla halusin selvittää, onko aikuistumisrituaali todella sellainen asia, jota vanhojen tansseihin osallistuneet ovat kokeneet niin kuin esimerkiksi Kanerva¹⁷ väittää.

2.2 Vastaajat

Toteutin verkkokyselyn marras-joulukuussa 2023. Lähetin kyselyn tutkinto-ohjelmamme sähköpostilistalle, omille läheisilleni, ystäväilleni ja muille tutuille. Kehotin myös vastaajia jakamaan avointa verkkolinkkiä eteenpäin, jotta saisin mahdollisimman paljon vastauksia eri ikäisiltä ihmisiltä eri puolilta Suomea. Lopullista kyselyn leviämistä en osaa tarkasti sanoa.

Kysely oli kaikille avoin ja siihen pystyivät vastaamaan kaikki yli 18-vuotiaat lukion käyneet ja ammattikoululaiset, jotka osallistuivat vanhojen tansseihin. Lukionkäyneet vastaajat olivat joko tanssineet vanhat tai sitten eivät, ammattikoululaiset vastasivat vain, jos olivat osallistuneet. Vastauksia tuli 90, joista 62 oli naisia, 21 miehiä ja 4 muunsukupuolisia. 3 vastaajista ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Ikäjakauma vaihteli 18. ikävuodesta 71. ikävuoteen. Keskimääräisesti eniten vastaajia oli 20–30 ikävuoden väliltä. (Taulukko 1)

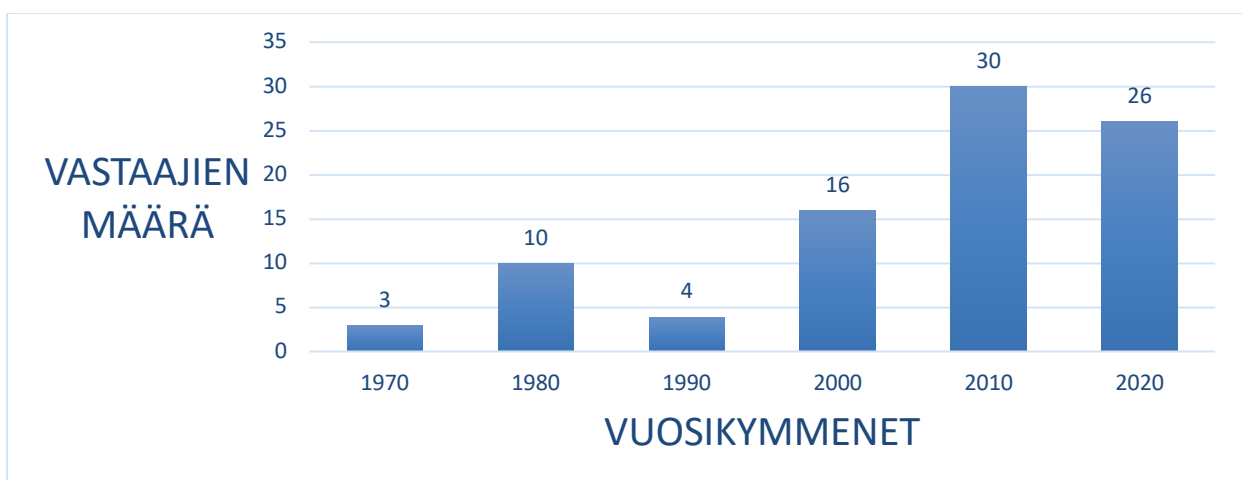
¹⁷ 2015, 20.

Taulukko 1. Ikäjakauma kyselyvastaajien kesken. Alle 30-vuotiaat vastasit vanhempaa sukupolvea aktiivisemmin verkkokyselyyn.

Aikaisimmat kokemukset ovat 1970-luvulta ja tuoreimmat ovat vuodelta 2023 (Taulukko 2). Eräs vastaajista kuitenkin kertoi, ettei vielä 1970-luvulla järvenpääläisessä lukiossa pidetty itse tanssiaisia vaan silloin vain pukeuduttiin vanhoiksi. Pohdin, että varmasti perinteen leviäminen ja vakiintuminen on ollut pitkä prosessi ja se on ollut todennäköisesti erilainen eri kaupunkeissa. Pienemmille paikkakunnille perinne on saattanut saapua myöhemmin kuin isompiin kaupunkeihin. Myös koronapandemian takia oli parin vastaajan mukaan jouduttu vanhojen tanssit perumaan tai siirtämään vuonna 2021.

Koronan takia vanhojentansseja siirrettiin paljon eteenpäin ja tanssit jäivät lyhyeksi. Ei päästy tanssimaan kauppakeskukseen eikä isoon liikuntahalliin, mikä oli aina ollut unelma, mutta oli kuitenkin kiva päivä.¹⁸

Taulukko 2. Vuosikymmenet, jolloin vastaajat tanssivat vanhojen tanssit tai jolloin heillä oli

¹⁸ Vastaaja3.

mahdollisuus osallistua tansseihin. Vastaajien vanhojen tanssit sijoittuivat enimmäkseen 2000–2020-lukujen ajalle.

Vastausten laatu vaihteli eri vastaajien välillä: jotkut olivat vastanneet pidemmin ja toiset taas hyvin lyhyesti. Vastausten laatuun on voinut vaikuttaa monenlaiset asiat, kuten vastaajien tapa kirjoittaa, ikä ja kuinka kauan vanhojen tansseista on. Lisäksi, jos vastaajalla on ollut kiire, vastaukset voivat olla lyhyitä ja hätäisesti kirjoitettuja. Toisaalta kyselyyn on voinut luottamuksellista vastata, koska se oli nimetön eikä esimerkiksi tarvinnut puhua kasvotusten. Myös mahdollisuus vastata juuri silloin kuin itselle sopi, varmasti vaikutti siihen, että vastauksia tuli paljon ja niiden laatu oli suurimmalta osin kattava ja laadukas.

Verkkokyselyn tulosten perusteella ilmeni, että kysymyksiä olisi voinut olla enemmän tai kysymykset olisi voinut muotoilla myös toisella tapaa. Esimerkiksi kysyessäni, tiesivätkö ihmiset vaalineensa perinnettä osallistumalla vanhojen tansseihin, suurin osa vastaajista oli vastannut myöntävästi. Tässä kohdin olisi voinut olla vielä kysyä, mistä osallistujat olivat tiedenneet, että kyseessä on perinne. Lisäksi tarkentavia kysymyksiä siirtymäriitistä olisi voinut lisätä kyselyyn, koska valintakysymyksessä kävi ilmi, että ihmiset ovat kokeneet vanhojen tanssit siirtymäriitteinä. Avoimissa vastauksissa vain harva mainitsi asiasta. Kysymykseksi sopisi esimerkiksi, millä tavoin vanhojen tanssit kuvasivat tapahtumaa siirtymäriitteinä.

Verrattuna esimerkiksi haastatteluun, kyselyn kautta sain nopeasti paljon vastauksia, joissa tuli ilmi sellaisiakin asioita, joita ei ehkä haastattelussa sanottaisi. Toki haastattelun kautta olisin voinut tarvittaessa esittää lisäkysymyksiä, mitä en voinut tässä tapauksessa tehdä. Digitaalisen kulttuurin professori Jaakko Suominen¹⁹ toteaaakin artikkelissaan ”HELPOSTI JA HALVALLA? Nettikyselyt tutkimusaineiston kokoamisessa”, että kyselyn kautta kerättyjen vastausten kanssa voi tulla väärinkäsityksiä, koska kontaktia haastateltavaan ei ole ja lisäkysymyksiä ei voi esittää. Hän kuitenkin sanoo, että kysely on silloin hyvä vaihtoehto, kun halutaan tutkia jotain tiettyä ilmiötä ja saada aineistoa mahdollisimman laajasti. Selkeästi haastattelulla ja kyselyllä on hyvät ja huonot puolensa, mutta omaan tutkimukseeni paras vaihtoehto on kysely, koska sen avulla saan enemmän vastauksia helposti ja nopeasti sekä pystyn tutkimaan vanhojen tanssien ilmiötä ja saan laajasti kaikenlaisia vastauksia.

¹⁹ 2016, 17.

2.3 Kyselyn metodologia

Tutkimukseni pääaineisto koostuu kyselytutkimuksesta, jonka toteutin vanhojen tanssit tanssineille ja ne tanssimatta jättäneille loppuvuodesta 2023. Aineiston avulla vastaan tutkimuskysymyksiini ja tuotan tutkimukseni tulokset ja johtopäätökset. Tutkimuskirjallisuus tukee tutkimustani ja sitä käytän myös taustoittamaan vanhojen tanssien historiaa ja nykyaikaa.

Suominen²⁰ on käsitellyt verkkokyselyjä artikkelissaan ja hän puhuu avoimista ja strukturoiduista kysymyksistä. Avoimiin kysymyksiin vastaaja saa kirjoittaa vapaasti omin sanoin ja strukturoiduissa kysymyksissä on usein valmiit vastausvaihtoehdot. Itse hyödynsin laatimassani kyselyssä molempia kysymystapoja. Halusin saada strukturoitujen kysymysten avulla vastauksia juuri niihin kysymyksiin, jotka minua kiinnostivat ja jotka olivat minun mielestäni olennaisia tutkimukseni suhteen. Avoimien kysymysten kautta halusin saada ihmisten itsensä kertomana henkilökohtaisen mielipiteen, esimerkiksi siitä, millainen vanhojen tanssit olivat tapahtumana ja mikä sai heidät osallistumaan.

Tutkimuskirjallisuutta olen analysoinut lähiluvun avulla. Lähiluku on lukemisen menetelmä, joka paneutuu aineistoon hyvin tarkasti ja yleensä useampaan otteeseen. Sen avulla voidaan tarkastella muun muassa kulttuurisia, rakenteellisia, kielellisiä tasoja. Lähilukua muokataan tutkittavaan aiheeseen sopivalla tavalla eikä sitä voi hyödyntää tiettyjen ohjeiden mukaan.²¹ Olen hyödyntänyt lähilukua siten, että olen lukenut kyselyvastauksia useampaan kertaan. Ensimmäisellä lukukerralla luin kaikki vastauksen läpi muodostaen kokonaiskuvan, toisella kerralla kiinnitin huomiota yksityiskohtiin ja kolmannella kerralla kokosin jokaisesta kysymyksestä vastaukset yhteen ja vertailin niitä toisiinsa. Vielä neljännellä lukukerralla kävin vastaukset kertaalleen läpi ja valitsin sopivat sitaatit.

²⁰ 2016, 32.

²¹ Taija Kaarlenkaski 2010, 363.

3 Vanhojen tanssit

Abiturientit eli abit ovat juhlineet varsinaisen koulussa opiskelun päättymistä penkkareilla ja he siirtyvät lukulomalle, jolloin seuraavasta vuosikurssista tulee lukion vanhin. He juhlistavat koulun vanhimmiksi opiskelijoiksi tulemistä ja abiturienttien lähtöä tanssiaisilla. Tästä juontuu nimi ”vanhojen tanssit”. Penkkareiden melu, riehuminen ja pelleily ovat jääneet taakse, kun toisen vuosikurssin opiskelijat pitävät sivistyneet, aikuismaiset ja hienostuneet tanssiaiset heti penkkareiden jälkeen helmikuun puolessa välissä.²²

”Vanhat” ovat myös nimitys lukion toisen vuosikurssin opiskelijoille, joista on tullut koulun vanhimpia. Samalla heidän abivuotensa alkaa vanhojen päivästä.²³ Kanerva²⁴ myös mainitsee, että ”vanhat tanssit” on nimitys kaikille niille 1800- ja 1900-luvun tansseille, joita opiskelijat tanssivat tanssiaisissa. Tällaisia tansseja ovat muun muassa kikapo, valssi ja tango. Vanhojen tansseista voidaan käyttää myös nimeä vanhojenpäivä. Tässä tutkimuksessa käytän käsitettä ”vanhojen tanssit” kuvaamaan itse tanssiaisia ja siihen liittyvää muuta tapahtumaa.

3.1 Historiaa ja perinnettä

Vanhojen tanssit ovat jo noin satavuotinen perinne, koska se on saanut alkunsa noin 1900-luvun alussa, jolloin vanhojen tanssit olivat vain pienen piirin tapahtuma. Ensimmäiset vanhojen tanssit ovat tietojen mukaan tanssittu Helsingissä 1920–1930-lukujen aikana, mutta tietoa aiemmista tansseista ei ole varmuudella löydetty.²⁵ Jäppinen²⁶ toteaa, että ensimmäiset tanssit olisi pidetty 1930-luvulla, mutta ne eivät olleet mitenkään yleisiä. Myös tanssit olivat hyvin paikallisia eikä niitä tanssittu kaikkina vuosina. Vasta 1950-luvulla vanhojen tanssit olivat joka vuotinen tapahtuma.²⁷ Heidi Heiskan ja Katja Latonummen mukaan vanhojen tanssit lähtivät leviämään Helsingistä muualle Suomeen.²⁸ Tämä voi olla hyvinkin mahdollista, koska jos tansseja on alun perinkin ollut Helsingin alueella, ne ovat levinneet sieltä muuallekin.

Vielä 1970-luvullakaan ei kaikkialla ollut tanssiaisia vaan toisen vuosikurssin opiskelijat vain pukeutuivat vanhannäköisiksi ja juhlistivat koulun vanhimpina olemista muulla tavoin. 1980-

²² Aalto 1999, 397–398; Kanerva 2015, 20.

²³ Aalto 1999, 297; Saarikoski 1994, 13, 14 & 163.

²⁴ 2015, 18.

²⁵ Jäppinen 2007, 14.

²⁶ 2007, 14.

²⁷ Kanerva, 2015, 20.

²⁸ 2015, 21.

luvun aikana vanhojen tanssit levisivät lopulta kaikkialle Suomeen. Ne yleistyivät ja vakiintuivat lukion vuosittaisissa tapahtumissa.²⁹

Jo alusta asti vanhojen tansseja on pidetty arvokkaana tapahtumana.³⁰ Oppilaat käyttäytyivät arvokkaasti ja ottivat päivän ja tanssiaiset vakavasti. Juhlallinen tilaisuus vaatii kuitenkin tietynlaista arvokkuutta ja sellainen vanhojen tanssit ovat. Muun muassa, Saarikosken mukaan vanhat on osa aikuistumista ja eräänlainen siirtymäriitti kohti aikuisuutta, vastuunottamista sekä sivistynyttä ja kurinalaista käytöstä.³¹

Alun perin vanhojen tanssien tarkoituksena oli todellakin pukeutua vanhannäköisiksi ja vanhoihin pukuihin sekä näyttää jopa ”fyysisesti” vanhoilta käyttämällä esimerkiksi peruukkeja ja tekopartoja.³² Tytöt pukeutuivat pitkiin mekkoihin, hiukset olivat nutturalla ja pojat käyttivät joko smokkia, frakkia tai tummaa pukua, johon saatettiin lisätä vielä silinterihattu. Pukeutumistyyli oli 1800–1900-lukujen väliseltä ajalta.³³ Oppilaiden tuli myös pukeutua sukupuolensa mukaisesti, ja naisellisuus ja miehekkyyys tuotiin esiin hyvin konservatiivisesti. Tytöt pukeutuivat mekkoihin ja pojilla oli puvut.³⁴

Pukeutumiseen saattoi liittyä hyvinkin myös paikkakunta- tai lukiokohtaisia määräyksiä tai perinteitä. Heiska ja Latonummi toteavat, että 1950-luvulla vanhaksi pukeutumista ei katsottu hyvällä, koska sen nähtiin loukkaavan koulun vanhempia opettajia.³⁵ Kyseessä on voinut olla jonkun tietyn alueen tai kaupungin mielipide, mutta yleisesti vanhojen tanssien tarkoituksena oli pukeutua vanhanaikaisesti. Jopa Porvoossa pukeuduttiin lukion opettajien tyyliin ja entisiksi opettajiksi 1930-luvulla.³⁶ Tämä osoittaa sen, että pukeutumiseen on suhtauduttu eri tavalla eri paikkakunnilla ja eri vuosikymmeninä.

Tyypillisesti tanssien jälkeen lähdettiin tanssijoiden kesken illalliselle ravintolaan tai jatkamaan tanssimista yökerhoon.³⁷ Illanviettoon pukeuduttiin ja osallistuttiin jo rennommin.

²⁹ Aalto 1999, 399; Seljavaara & Kärjä 2005, 252; Heiska & Latonummi 2015, 22.

³⁰ Saarikoski 1994, 164; Aalto 1999, 399.

³¹ 1994, 164.

³² Franck 2008, 76.

³³ Saarikoski 1994, 163; Heiska & Latonummi 2015, 22; Aalto 1999, 398.

³⁴ Saarikoski 1994, 164; Franck 2003, 76.

³⁵ 2015, 21.

³⁶ Franck 2003, 76.

³⁷ Aalto 1999, 399; Seljavaara & Kärjä 2005, 254.

Tanssien jälkeen opiskelijoiden arki palautui normaaliksi ja Saarikosken³⁸ mukaan vanhojen tanssien ja penkkareiden jälkeen muutokset eivät näkyneet arjessa.

3.2 Nykypäivän muutoksia perinteessä

Miltei satavuotinen perinne on kantanut tähän päivään saakka sopeutuen aikaansa ja se on monelle yksi odotetuimmista tapahtumista lukiossa. Vanhojen tanssit koittavat edelleen noin helmikuun puolivälissä penkkareiden jälkeen. Monessa lukiossa vanhojen tanssit ovat kaksipäiväiset juhlat, kun vielä 1900-luvulla juhlittiin vain yhden päivän ajan. Omassa lukiossani esimerkiksi ensimmäisenä päivänä pidettiin illalla kutsuvierasnäytös, jonne jokainen osallistuja sai kutsua kolme vierasta. Monella oli perheenjäseniä ja sukulaisia, mutta myös ystäviä katsomassa. Toisena päivänä oli kaikille vapaa näytös, jonne sai tulla ilman kutsua. Tänne saapuivat yleensä ne, jotka eivät päässeet kutsuvierasnäytökseen edellisenä iltana. Lopuksi vielä esitettiin kertaalleen tanssit muulle lukion väelle. Toisen päivän iltana järjestettiin vanhoille jatkot juhlapaikassa, jossa oli myös muiden lukioden vanhoja. Tiedän, että samanlainen kaava on edelleen käytössä vanhassa lukiossani.

Tanssittavat tanssit ovat edelleen monissa lukioissa säilyneet samanlaisina. 1900-luvulla suosittu 1800–1900-lukujen³⁹ aikaiset paritanssit ovat edelleen osa vanhojen tanssien ohjelmistoa. 2000-luvulla yhä useammassa lukiossa nuoret tekevät oman tanssin tai tanssikollaasin, jossa yhdistellään populaarimusiikkia, ajan trenditansseja ja huumoria. Lisäksi opiskelijoiden oma tanssi ei ole yhtä vakava ja silloin he ovat rennommin. Syitä tähän voi olla monia, mutta on mahdollista, että esimerkiksi uudet opetussuunnitelmat osallistavat myös opiskelijat tanssien suunnitteluun ja täten he ovat päätyneet tekemään oman tanssin.

Pukeutuminen ei ole enää vanhanaikaista eikä tarkoituksena ole enää pukeutua vanhoihin tai historiallisiin pukuihin. Tyttöjen puvut ovat tyllihelmaisia, koristeltu paljetein ja glitterillä ja niitä on kaikissa mahdollista väreissä. Vaikutteita on voitu saada esimerkiksi Yhdysvaltojen päättäjäistanssiaisista eli prom-tansseista. Minna Happonen ja Anniina Mustonen⁴⁰ puhuvat myös glamourista, joka huokuu juhlapuvuista. Pojat pukeutuvat kuitenkin edelleen frakkiin, smokkiin tai tummaan pukuun. Myös tyttöjen pukeutuminen jakkuun, pukuun tai hillitympään

³⁸ 1994, 14.

³⁹ Aalto 1999, 399.

⁴⁰ 2013, 28.

iltapukuun on yleistynyt. Se selkeästi rikkoo Saarikosken ja Franckin mainitsemaa sukupuolten korostamista.⁴¹

Muuttuneen pukeutumisen lisäksi myös eri sukupuolta olevien henkilöiden muodostamat parit eivät ole ainoa mahdollinen tapa osallistua parina. Useimmiten tytöt muodostavat pareja keskenään ja se on yleistynyt. Pojat harvemmin tanssivat keskenään. Annamari Vänskän mukaan vanhojen tanssit ovat 2000-luvulla enemmän ja enemmän heteropariskuntien juhla.⁴² Väite ei kuitenkaan pidä enää täysin paikkaansa, koska nykypäivänä parit ovat sekoittuneet enemmän ja samaa sukupuolta olevat parit ovat lisääntyneet.

Lisäksi 2000-luvulla panostetaan paljon enemmän esimerkiksi tanssisalin koristeluun ja kutsukortteihin.⁴³ Tästä voisi päätellä, että halutaan entistäkin hienompi ja juhlavampi tilaisuus. Halutaan ehkä myös näyttää, miten paljon vanhojen tansseihin on käytetty aikaa ja panostettu. Nykyään on niin paljon erilaisia tapoja koristella ja somistella tiloja ja kouluillakin varmasti enemmän resursseja siihen. Toisaalta perinne on muuttunut ja tullut nykypäivään, joten koristelun ynnä muun voidaan katsovan olevan osa nykyisiä vanhojen tansseja.

Vanhojen tanssien perimmäisenä tarkoituksena on edelleen vaalia perinteitä ja kokea kerran elämässä -kokemus. Monille nuorille on tärkeää osallistua tanssiaisiin, koska se on ollut unelma tai haave jo pidemminkin aikaa.⁴⁴ Tähän syynä voi olla muun muassa aiemmin nähdyt tanssit, kun joku tuttu on tanssinut.⁴⁵ Toisaalta nykypäivänä sosiaalinen media on monen nuoren käytössä, joten voisi ajatella, että sitä kautta nähdyistä kuvista ja videoista innostutaan ja halutaan itsekin osallistua vanhojen tansseihin.

Näiden aiempien tulosten valossa voin todeta, että vanhojen tanssien merkitys ja tarkoitus on muuttunut 2000-luvulla. Perinnettä halutaan kuitenkin suojella, säilyttää ja edistää ja se koetaan tärkeäksi ja merkittäväksi. Esimerkiksi Kuopiossa vielä 2010-luvulla on opetettu vanhoja etikettikäytäntöjä.⁴⁶ Tällä perusteella menneisyyden tavat ja etiketti koetaan merkittävänä ja niitä halutaan vaalia ja jatkaa vielä, joskin ei kaikissa Suomen lukioissa. On kuitenkin hyvin koulu- ja opettajakohtaista mitä tanssitunneilla harjoitellaan, millaisia tansseja valitaan esitettäväksi ja onko lukiolla jokin teema. Vanhojen tanssit ovat kuitenkin

⁴¹ Saarikoski 1994, 163; Franck 2003, 76.

⁴² Parkkinen 2017. Annamari Vänskä on muodintutkimuksen professori Aalto-yliopistosta.

⁴³ Kanerva 2015, 45.

⁴⁴ Heiska & Latonummi 2015, 73–74.

⁴⁵ Kanerva 2015, 34.

⁴⁶ Happonen & Mustonen 2013, 29.

perinne, joka elää ja muuttuu maailman muuttuessa. On mahdollista, että 2000-luvulle tultaessa on haluttu uudistaa perinnettä aikaan sopivalla tavalla.

4 Kyselyn tulokset

Tässä luvassa tarkastelen sitä, millainen merkitys vanhojen tansseilla on ja miksi se on tai ei ole ihmisille tärkeä tapahtuma sekä miksi tanssiaisiin osallistuttiin ja toisaalta miksi ei. Tarkoitukseni on saada selville, millaisia kokemuksia ihmisillä on vanhojen tansseista ja millainen se on perinteenä eri aikakausina. Tutkin ja pohdin aihetta verkkokyselyn tuottamien vastausten avulla. Aluksi käsittelen aikaa ennen tanssiaispäivää, sitten itse tanssiaisia ja vielä lopuksi tanssien jälkeistä aikaa ja tapahtumia.

4.1 Valinta vanhojen tansseihin osallistumisesta

Vastaajista 61 osallistui vanhojen tansseihin ja 28 ei osallistunut. Yksi vastaajista ilmoitti osallistuneensa useamman kuin yhden kerran. Kyselyssä kysyin (kysymys 6), miksi henkilö osallistui tai ei osallistunut vanhojen tansseihin omana aikanaan. Vastauksen sai antaa omin sanoin. Vastaajista 33 kertoi, että he osallistuivat vanhojen tansseihin, koska se kuuluu lukiokulttuuriin ja vanhojen tanssit on koettu olevan perinteinen tapahtuma, joka on haluttu kokea. Vastauksissa nousi useasti esiin myös se, että tansseihin osallistuttiin, koska muutkin osallistuivat ja että tanssiminen sekä tanssien harjoittelu oli mielekästä ja mukavaa.

Oletin etukäteen, että ihmiset olisivat tuoneet enemmän esiin vastauksissaan tapahtuman ainutkertaisuutta, kerran elämässä -kokemusta ja päivää prinsessana ja prinssinä, mutta mainintoja oli vain muutama. Selkeästi perinteen noudattaminen on merkittävämpää kuin, että kyseessä olisi ollut ainutlaatuinen tapahtuma, jonka kokee vain kerran elämässä. ”Hyvä mahdollisuus elävöittää historiaa tanssien muodossa –”⁴⁷ Oikeastaan sekä vanhempi että nuorempi sukupolvi puhui perinteen noudattamisen puolesta.

Tulokset sekä omassa että aiemmassa tutkimuksessa⁴⁸ osoittavat, että juhlan hienous ja sen kuuluminen lukion perinteisiin vetävät osallistujia vuosittain. Nämä kaksi tekijää ovat varmasti ne selkeimmät syyt osallistumiselle. Niiden rinnalla on kuitenkin myös muita syitä osallistua. Kyselytulosten perusteella vaikuttaa siltä, että perimmäiset syyt osallistua ovat juuri hienon kokemuksen saaminen ja lukioperinteen noudattaminen sekä kaikista merkittävintä vanhojen tansseissa on perinne ja yhteenkuuluvuus oman ikäisten kanssa.

⁴⁷ Vastaaja2.

⁴⁸ Kanerva 2015, 34; Happonen & Mustonen 2013, 45; Heiska & Latonummi 2015, 71.

Vastaavasti ne, jotka eivät osallistuneet vanhojen tansseihin, toivat selkeästi ilmi vastauksissaan, ettei tanssiminen kiinnostanut, eikä se tuntunut heille itselleen luontevalta ja ettei tanssiparia löytynyt. Muutoin vastaukset hajaantuivat laajalle ja sain hyvin paljon erilaisia syitä, miksi vanhojen tansseihin ei osallistuttu. Esimerkiksi uskonnolliset syyt, vähemmistöön kuuluminen ja osallistumisen estyminen erinäisistä syistä olivat merkittäviä syitä, miksi tanssiaiset jätettiin väliin. Iällä ja sukupuolella ei niinkään ollut merkittäviä eroja vanhojen tansseihin osallistumattomien välillä. Eri sukupolvien ja sukupuolten välillä oli samanlaisia syitä jättäytyä pois tansseista, joten mikään tietty syy ei korostunut esimerkiksi tietyssä ikäluokassa.

Mielestäni harvalle tanssit itsessään ja niiden oikea perinne ja merkitys merkitsevät enää nykyaikana todellisuudessa mitään, monet osallistuvat ihan vaan sen takia kun suurinosa muistakin ja yhteisöllisyys voikin olla juuri isoin syy perinteen säilymiselle. Hyvin samanlaisena pidän rippikoulun käyntiä joka harvalle merkitsee yhtikäs mitään mutta massan mukana käydään suorittamassa.⁴⁹

Tanssit eivät kiinnostaneet minua. En halunnut käyttää omaa aikaani siihen ja lisätä stressiäni kaikkien niiden hiuksien, mekon, tanssiparin ja tanssimisen suhteen.⁵⁰

Myös Kanerva⁵¹ kuvaa samanlaisia syitä sille, miksei vanhojen tansseihin ole osallistuttu: tanssiminen ei kiinnosta ja vanhojen tansseja ei koeta merkittävänä asiana. Saamieni vastausten perusteella yleisin syy olla osallistumatta oli tapahtuman kiinnostamattomuus ja ettei se tuntunut mielekkäältä. Muut syyt poikkesivatkin huomattavasti oman ja Kanervan tutkimuksessa, jossa hän esittelee syiksi esimerkiksi esiintyminen ei kiinnosta, TV:ssä esitetyt tanssiohjelmat eivät tuoneet intoa ja tanssiminen pelottaa.⁵² Itse en saanut sellaisia vastauksia, mihin voi olla lukuisia syitä. Vastajaat eivät välttämättä ole miettineet niin syvällisesti syitä olla osallistumatta tai heitä ei vain yksinkertaisesti kiinnostanut, jolloin he eivät nimeä muita syitä.

Happonen ja Mustonen⁵³ kuvaavat osallistumattomuuden kolmeksi suurimmaksi syyksi liikunnanopettajien mielestä vanhojen tanssien kalliin budjetin osallistujalle, parin puuttumisen ja sen, ettei tanssiminen kiinnosta. Muutoinkin etenkin Happonen ja Mustosen ja

⁴⁹ Vastaja88.

⁵⁰ Vastaja5.

⁵¹ 2015, 37.

⁵² Kanerva 2015, 37.

⁵³ 2013, 46–47.

Kanervan tulokset olivat melko samankaltaisia, ja niissä nousi esille paljon samoja syitä osallistua tai olla osallistumatta ja mikä osallistujille on tärkeintä vanhojen tansseissa.

4.2 Vanhojen tansseihin valmistautuminen

Oleellinen osa vanhojen tansseja on myös pukeutuminen ja muu laittautuminen. Kyselyssäni selvitin, miten ihmiset ovat pukeutuneet tansseihin ja mitä mieltä he ovat olleet aikansa vanhojen tanssipukeutumisesta (kysymys 15). Vanhojen tanssien alkuperäinen idea on ollut pukeutua vanhanaikaisesti ja vanhan näköisiksi.⁵⁴ Kymmenen kyselyyn vastannutta kertoo, että heidän lukioissaan oli tarkoitus pukeutua vanhanaikaisesti tai historiallisesti eri aikakausien pukuihin tai ainakin monet toteuttivat tätä perinnettä. Lisäksi viisi vastaajaa kertoi, että vanhojen tanssien teemana oli pukeutua vanhoiksi ja käyttää tekopartoja ja muuta rekvisiittaa. Kyseessä olivat vastaajat, jotka olivat osallistuneet vanhojen tansseihin 1980- ja 1990-luvulla, joten nuoremman sukupolven opiskelijat eivät ole enää tämän tutkimuksen perusteella pukeutuneet vanhanaikaisesti.

-- aika monet tavoittelivat hieman omien isovanhempiensa nuoruuden ajan tyyliä, eli vuonna 1987 isovanhempien nuoruus sijoittui 1930–1940-luvulle. Jonkinlainen akateeminen etiketti oli varmasti ääneenlausumattomasti olemassa, eli lukio ikäänkuin valmisteli oppilaita yliopistojen akateemisten juhlien etikettiin.⁵⁵

Siihen aikaan puvut olivat kuin 1800-luvun asut, eli paljon kangasta ja vannealushameet⁵⁶

Ainoa etiketti ryhmällä oli, että pojat käyttivät rusettia, joka sopi tanssiparin mekon väriin.⁵⁷

2000-luvulla tanssineet taas painottivat vastauksissaan pukeutuneensa tyllihelmisiin ”prinsessamekkoihin”. Esiin tuotiin myös suvaitsevaisuus ja vapaus valita, miten jokainen pukeutuu. Lisäksi pari vastaajaa kertoo, että tyttöjenkin on sallittua pukeutua pukuun. Poikien pukeutuminen on vastausten perusteella pysynyt samanlaisena eli perinteisesti pukeudutaan frakkiin tai tummaan pukuun. Muutama vastaaja myös kertoi käyttäneensä sakettia tai smokkia, mutta muuten poikkeuksetta mainittiin frakki tai musta puku. Vastaajista 13

⁵⁴ Aalto 1999, 398.

⁵⁵ Vastaaja30.

⁵⁶ Vastaaja13.

⁵⁷ Vastaaja52.

kuitenkin toteaa, että tansseissa oli pukukoodina juhlapuku, jollainen kaikilla osallistujilla tuli olla.

Monet 2010-luvulla tanssineet kuvailivat tyllihelmaisia prinsessan unelmamekkoja perinteisiksi vanhojen tanssimekoiksi, ja heille oli erittäin merkittävää pukeutua niihin. Vastaajat, jotka ovat tanssineet ennen 2000-lukua, kutsuvat perinteisiksi vanhojen tanssipuvuiksi niin sanottuja vanhainaikaisia pukuja, joihin on kuulunut muun muassa paljon pitsiä, kangasta ja pitkiä helmoja. Ihmisten käsitys perinteisistä puvuista on selkeästi muuttunut vuosien saatossa samalla tavalla kuin vanhojen tanssit ovat muuttuneet perinteinä. Varmasti voisi sanoa, että vanhojen tanssiperinteisiin kuuluva modernimpi pukeutuminen on perinteinen tapa, koska se on jatkunut jo useiden vuosien ajan 2000-luvulla.

Vastausten perusteella vanhanaikainen ja historiallinen pukeutuminen on osa aikaisempaa perinnettä ja sen muututtua nykyaikaiset mekot ja puvut ovat osa uutta perinnettä. Siitä huolimatta pukeutuminen perinteiden mukaisesti on osoittautunut vastausten perusteella tärkeäksi osaksi vanhojen tansseja. Kolme vastaajista mainitsee, että historiallisiin pukuihin pukeutuminen olisi hienoa tuoda takaisin vanhojen tanssiperinteeseen.

Rahankäyttö vanhojen tansseihin valmistautumiseen on vaihdellut vuosien varrella, mutta etenkin 2000-luvulla opiskelijat käyttävät suuriakin määriä pukuihin, kampauksiin ja muihin koristeisiin. Kysyin vastaajilta, millainen oli heidän rahan- ja ajankäyttönsä valmistautuessaan vanhojen tansseihin (kysymys 13). Vastausten perusteella rahankäyttö on lisääntynyt 2010-luvulla ja monet vastaajista mainitsevat, että ovat käyttäneet paljon rahaa panostaakseen tanssiaisiin. Esimerkiksi vastaaja26 kuvailee runsasta rahankäyttöään seuraavasti: ”Kyllä! Mutta musta oli ihan tarpeellista ja tuli itselle sellainen olo että pitää panostaa.” Muutamat myös kertoivat tarkkoja summia, joita käyttivät valmistautumiseen. Summat vaihtelivat aina 100 ja 600 euron välillä: ”Kengät+ puku+ kampaus taisivat olla noin 600€”.⁵⁸

1970–2000-luvulla tanssineet kertovat käyttäneensä rahaa hyvin vähän tai eivät ollenkaan. Lisäksi useimmat heistä mainitsevat käyttäneensä vuokrattuja, käytettyjä, lainattuja tai jo omistamiaan pukuja. Vastausten perusteella pukujen vuokraaminen oli yleisempää ennen 2000-lukua. Uusia pukuja ostetaan useammin 2010-luvulla, mutta toki asuja edelleen vuokrataan tai ostetaan käytettynä. Osallistujista 26 oli ostanut pukunsa uutena, kahdeksan käytettynä, 10 vuokrattuna ja 13 omasta tai suvun varastoista. Seitsemän osallistujaa myös

⁵⁸ Vastaaja73.

kertoo tehneensä puvun itse. Nämä vastaajat olivat tanssineet vanhat lähinnä 1970–2000-lukujen aikana.

Kampauksiin ja meikkeihin käytettiin vastaajien mukaan melko vähän rahaa. Vastaajista 11 kertoo, että kampausta ja meikkiä tehtiin joko itse tai kaverin tai vanhemman toimesta, jolloin rahaa ei mennyt ollenkaan tai sitä meni jonkin verran kampaustarvikkeisiin. Vastaavasti 15 vastaajaa mainitsee käyneensä kampaajalla ja rahaa käynteihin on mennyt noin 40–80 euroa.

Tanssiharjoitukset olivat koulupäivän aikana. Tanssisalia (liikuntasali) ei muistaakseni mitenkään koristeltu eikä pukuun saati kampaukseen mennyt rahaa. Sain serkultani lainaan vanhojenpäivän puvun, jota äitini kanssa hieman tuunasin.⁵⁹

Vaatteet lainattiin sukulaisilta. Pukeuduttiin oikeasti vanhoiksi. Jotkut opiskelijat olivat vuokranneet vanhat puvut pukuvuokraamosta tai esim yleisradion tai mtv:n puvustamosta. Muistaakseni lukiomme salia ei oltu koristeltu. Valokuvia ei paljon otettu. Tanssiharjoituksia pidettiin ainakin liikuntatunneilla, taisi olla myös muutenkin.⁶⁰

Ajankäytöllisesti vastauksissa mainitaan useaan otteeseen, että tanssiharjoitukset on pidetty oppitunneilla ja harvemmin on ollut viikonloppu- tai iltaharjoituksia. Myös muu valmistautuminen on jäänyt lyhyeksi: monet mainitsevat, ettei heillä ollut mahdollisuutta osallistua esimerkiksi tanssisalin koristeluun ja kutsukorttien tekemiseen. Varsinkin ennen 2000-lukua opiskelijoiden osallistuminen valmisteluihin oli vähäisempää kuin 2000-luvulla. Vanhempi sukupolvi myös painottaa, ettei koristeluja oikeastaan ollut ja kutsuja lähetettiin harvoissa lukioissa. Varsinkin viimeisin kymmenen vuoden aikana opiskelijoilla on vastausten perusteella ollut mahdollisuus osallistua opiskelijoiden oman tanssin suunnitteluun ja salin koristeluun. Syynä voisi olla esimerkiksi opiskelijoiden osallistaminen tapahtuman suunnitteluun tai perinteen muuttumiseen ja kehittämiseen suhtaudutaan myönteisemmin.

4.3 Vanhojen tanssien kokemus

Lisäksi lähdin kyselylläni selvittämään, millainen merkitys vanhojen tansseilla on ihmisille vai onko ollenkaan (kysymys 8). Suurin osa vastaajista kertoi, että vanhojen tansseilla on merkitystä erilaisin perustein. Perinteiden noudattaminen ja yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden tunne muiden tanssijoiden kanssa oli merkittävintä 16 vastaajan mukaan. Tästä päätän, että monelle on tärkeää juuri vanhojen tanssien kautta tietoisesti noudattaa

⁵⁹ Vastaaja7.

⁶⁰ Vastaaja18.

perinnettä ja olla osa sitä samalla kun voi ryhmäytyä, ystäväystyä ja kokea yhteenkuuluvuutta ystävien ja oman ikäisten lukiolaisten kanssa. Muutamassa vastauksessa taasen mainittiin hauskanpito, prinsessapäivä ja eräänlaisen merkkipaalun sekä etapin saavuttaminen.

Perinteen noudattamisen tärkeys ja tietoisuus tuli selville kysymyksessä 10, jossa vastaaja sai oman kokemuksensa pohjalta kertoa, kokiko hän vanhojen tanssit perinteikkäänä tapahtumana. Vastaajista 47 oli täysin samaa mieltä ja 28 jokseenkin samaa mieltä. Seitsemän vastaajista oli eri mieltä tai ei osannut sanoa mitä mieltä oli. Pohdin, että tämä varmasti johtuu siitä, että monet kokevat vanhojen tanssit perinteeksi, tietävät sen olevan perinnettä ja että lopullinen tapahtuma heidän kohdallaan tuntui perinteikkäältä. Tähän voi liittyä perinteiset tanssit, musiikit tai lukiot omat vuosia kestäneet perinteet.

Heiskan ja Latonummen⁶¹ tutkimuksen mukaan vuonna 2016 merkittävää vanhojen tansseissa niihin osallistuneille on vanhojen tanssien tuoma kokemus. Omassa tutkimuksessani toki nousee esille myös se, että vanhojen tanssit halutaan kokea. Sitä merkittävämpää kuitenkin on vanhojen tanssien perinteen noudattaminen ja perinteikkäänä tapahtuman kokeminen.

Happonen ja Mustonen tuovat tutkimuksellaan tietoa siitä, että liikunnanopettajien mielestä ja heidän näkökulmastaan vanhojen tanssien tärkeimpänä merkityksenä pidetään ryhmässä työskentelyn taitojen oppimista.⁶² Minun tutkimuksessani ei tullut yhdessäkään vastauksessa esiin, että tansseihin osallistuneille olisi ollut merkittävää oppia ryhmätyötaitoja.

Enemminkin heille tuli positiivisia kokemuksia yhteenkuuluvuuden tunteesta ja yhdessä tekemisestä, mutta kukaan vastaajista ei suoraan ilmaissut, että ryhmätyötaitojen oppiminen olisi heille tärkeää. On toki mahdollista, että he ovat oppineet näitä taitoja, mutta niitä ei ainakaan olla tunnustettu tai niitä ei ole koettu tärkeiksi.

Heiskan ja Latonummen mukaan muutamat ovat tunnistaneeet ja kokeneeet vanhojen tanssit perinteikkäänä tapahtumana. Lisäksi he toteavat, että lukiolaisten mielestä vanhojen tanssit kuuluvat lukioon ja perinteen toivotaan jatkuvan.⁶³ Heidän tutkimuksessaan tämä on pieni osuus ja eikä noussut merkittäväksi seikaksi samalla tavalla niin kuin yhteisöllisyys tai kokemus ylipäättään. Tässä minun tutkimuksessani perinne taasen on hyvin kirikkaassa valossa

⁶¹ 2015, 65.

⁶² 2013, 44.

⁶³ 2015, 70–71.

ja se näkyi myös vastauksissa, joissa todettiin, että vanhojen tanssit olivat perinne, johon osallistuttiin ja koettiin, että perinnettä vaalittiin.

Kanerva taasen tulee siihen tulokseen, että vanhojen tanssit ovat olleet lukiolaisille merkittävä lukiokulttuuriin liittyvä perinteinen tapahtuma.⁶⁴ Tulosta ei ole sen suuremmin avattu, joten on haasteellista tietää, millä tavoin se on koettu perinteikkäänä. Tässä tutkimuksessa kuitenkin nousee esiin se, että vanhojen tanssit on ylipäättään koettu perinteikkääksi tapahtumaksi ja osaksi lukiokulttuuria.

Tosin Kanervan mukaan lukiolaisilla ei ollut perinteen tai kulttuurin osalta merkitystä vanhojen tansseista.⁶⁵ Hän toteaa, että ihmisille on ollut enemmänkin merkittävää oppia vanhojen tansseja, kuulua osaksi ryhmää ja kehittää omaa minäkuvaansa paremmaksi. Minun vastauksissani nousi esiin kuitenkin se, miten vanhojen tanssit ovat perinteenä merkittävä ja perinteen merkitys kulki useilla vastaajilla läpi kyselyn.

Perinteen noudattaminen oli myös suurin syy, minkä kyselyyni vastanneet kertoivat. Aiempi tutkimus osoittaa, että etenkin 2010-luvulla suurimmat osallistumisen syyt ovat olleet muun muassa pitkäaikainen haave, se kuuluu lukioon, kavereiden kanssa oleminen ja tanssikurssin erilainen luonne.⁶⁶ Kanerva⁶⁷ myös sai enemmän samankaltaisia tuloksia minun kanssani kuin aiempien muiden tutkimusten kanssa. Sekä minulla että Kanervalla nousi esiin merkittäviksi tekijöiksi muun muassa perinteen tunnistettavuus, ystävien kanssa yhteisen ajan viettäminen, hienon kokemuksen saaminen ja itsestänselvyys osallistua. Happonen ja Mustonen nostavat suurimmiksi osallistumisen syiksi juhlallisuuden hienouden ja vanhojen tanssien kuulumisen lukion perinteisiin.⁶⁸

Toki saamissani vastauksissa myös 2010-luvulla tanssineet painottivat vanhojen tanssien perinteikkyyttä. Tähän voi tosiaan olla syynä se, että kyselyn esittelytekstissä mainittu kulttuuriperinnön näkökulmasta tutkiminen on saattanut tahattomasti ohjata ihmisiä vastaamaan enemmän kulttuurisesta näkökulmasta. Voi myös olla mahdollista, että ihmiset ovat todella kokeneet vanhojen tanssit perinteikkäänä tapahtumana ja tienneet vaalivansa perinnettä.

⁶⁴ 2015, 34.

⁶⁵ 2015, 38.

⁶⁶ Heiska & Latonummi 2015, 73–75; Kanerva 2015, 34.

⁶⁷ 2015, 35.

⁶⁸ 2013, 45.

Tietoisuus perinteen vaalimisesta näkyy myös seuraavassa kysymyksessä (kysymys 11), jolla halusin selvittää, kuinka moni tiesi vaalivansa perinteitä osallistumalla tanssiaisiin. Jopa 43 vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja 23 vastaaja jokseenkin samaa meiltä. Vain kuusi vastaajaa oli väitteen kanssa eri mieltä. Se, mistä ihmiset tietävät vaalineensa perinnettä, ei tullut ilmi missään vaiheessa avoimissa vastauksissa, enkä sitä erikseen kysynyt. Mahdollisesti tanssitunneilla on kerrottu, että kyseessä on perinne, jolloin se on ollut ihmisillä tiedossa. On myös mahdollista, että se on tullut ikään kuin luonnostaan, koska kyseessä on kuitenkin muutaman vuosikymmenen pituinen vuosittainen lukiotapahtuma. Voin kuitenkin päätellä, että monet tunnistavat vanhojen tanssit perinteeksi ja myös jo silloin kuin he itse osallistuivat tansseihin.

Vanhojen tansseilla ei ollut merkitystä 17 vastaajalle, joista osa perusteli mielipiteensä ja osa ei. Muutamat perustelivat asiaa mainitsemalla, ettei tanssiminen kiinnostanut, vanhojen tanssiperinne on vain perinne muiden joukossa ja se on niitä varten, jotka sitä haluavat noudattaa. Muutoin vastaukset hajautuivat laajalle. Muutamat myös kirjoittivat siitä, että vaikka heille vanhojen tansseilla ei ole merkitystä, he ymmärtävät, että joillekin toisille sillä voi olla suurikin merkitys.

Tutkimuksen mukaan liikunnanopettajat tosin arvioivat vanhojen tanssien perinteikkyyden olevan vähiten merkittävä asia opiskelijoille.⁶⁹ Tutkimuksesta ei selviä, kuinka tarkasti opettajat tuntevat opiskelijansa ja onko heillä todellista käsitystä siitä, millaisena opiskelijat vanhojen tanssit kokevat. On myös mahdollista, että heillä on vain oletus siitä, ettei perinteikkyyks ole merkittävää tai se on kaikista vähiten merkittävintä. Minun tutkimukseni ja kyselyni tulokset kuitenkin osoittavat, että todellisuudessa vanhojen tanssit tanssineille perinne on ollut merkittävä ja jopa yksi suurimmista syistä osallistua. Toki, jos halutaan selvittää liikunnanopettajien mielipidettä asiaan, se on hyvä kysyä heiltä suoraan, mutta jos halutaan saada tuloksia vanhojen tanssien kokemuksista, on syytä kysyä heiltä, jotka ovat ne tanssineet.

Lisäksi (kysymys 9) kysyin, millainen vanhojen tanssit ovat perinteenä vastaajan mielestä. Tanssien kuvailtiin olevan 29 vastaajan mukaan mukava, kiva, hauska ja mahtava tapahtuma. Vastaajien perheen piirissä ei oikeastaan ollut vanhojen tansseihin liittyviä perinteitä, mutta taasen lukioilla oli ja niistä mainitsi 14 vastaajaa. Myös nykypäivänä suuri rahankäyttö tuotiin

⁶⁹ Happonen & Mustonen 2013, 44.

esiin noin kymmenessä vastauksessa, jossa kuvailtiin muun muassa, että vanhojen tansseihin käytetään liikaa rahaa ja että vanhojen tansseista on tullut jossakin määrin jopa eriarvoistava tapahtuma. Tätä perusteltiin sillä, ettei kaikilla ole samanlaista taloudellista mahdollisuutta käyttää rahaa pukuihin, kampauksiin, meikkeihin ja muihin asioihin.

Samalla ajattelen, että jotkin asiat ovat riistäytyneet käsistä. Erityisesti tytöt saattavat kuluttaa paljon rahaa kampauksiin ja mekkoihin. Kaikilla ei ole niin paljoa rahaa, mikä eriarvoistaa. Myös sukupuolinormien näkökulmasta on kyseenalaista, miten tyttö ja poika-parit ovat eräänlainen oletus ja miten sukupuolten oletetaan pukeutuvan tietyllä tavalla.⁷⁰

Nyt saattaisin kyseenalaistaa juhlan ja nimenomaan huolestuttaa se, että vanhojen tansseista on tullut todella kallis näyttäytymisjuhla. Se aiheuttaa pahimmillaan eriarvoisuutta tai joku joutuu jättämään tanssit väliin, jos ei ole varaa satsata.⁷¹

Oletin, että ne, jotka osallistuivat vanhojen tansseihin, vastaisivat kysymykseen siitä, millainen kokemus tanssit olivat (kysymys 7). Kaikki vanhojen tansseihin osallistuneet olivat vastanneet kysymykseen ja kertoneet omista kokemuksistaan. Kokemukset eivät vaihdelleet ihan laidasta laitaan, mutta sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia karttui kyselyllä. Vanhojen tanssit olivat yli 21:n vastaajan mukaan hyvä kokemus ja tansseissa oli ollut erittäin mukavaa ja kivaa. Hauskuuden, tanssimisen mukavuuden ja yhteisöllisyyden lisäksi vanhojen tanssit olivat olleet noin kymmenelle vastaajalle stressaava ja jännittävä tapahtuma ja varsinkin alkuun, jos tanssipariaan ei tuntenut entuudestaan.

Varmaankin silloin tapahtumahetkellä yhtä kaaosta, mutta hyvä tanssipartneri auttoi asiassa. Nyt jälkepäin ajatellen miellyttävä kohta opiskeluelämässä.⁷²

Kokemus oli mielenkiintoinen, hauska, glamouria täynnä, mutta myös rankka fyysisesti. Tämän tunti kropassa päivän päätteeksi.⁷³

Tanssin itse pojan kanssa, jota en tuntenut ennalta yhtään. Alkukankeuksista huolimatta kaikki meni hyvin.⁷⁴

Todella mukava kokemus: sai laittautua oikein kunnolla ja harjoitella erilaisia tansseja. Tietenkin esiintyminen aina hieman jännitti, mutta hyvällä tavalla.⁷⁵

⁷⁰ Vastaja52.

⁷¹ Vastaja76.

⁷² Vastaja22.

⁷³ Vastaja28.

⁷⁴ Vastaja41.

⁷⁵ Vastaja46.

Aiemmassa tutkimuksessa tulokseksi oli saatu kokemuksia siitä, miten vanhojen tansseihin osallistuminen oli muuttanut käsitystä tanssimisesta.⁷⁶ Itse en saanut vastaavanlaisia ajatuksia kyselyni avulla. On mahdollista, ettei se yleisesti ole ihmisillä mielessä tai kyselyni kysymykset oli aseteltu sellaiseen muotoon, että sai vastaajat ajattelemaan vastauksiaan kulttuurillisesta näkökulmasta. Sainkin enemmän juuri sellaisia tuloksia, jotka tukevat kulttuurin ja kulttuuriperinnön näkökulmaani. Kulttuuriperinnön näkökulmasta ei vanhojen tansseista löydy aiempaa tutkimusta, joten koen, että omalla tutkimuksellani olen tuonut uutta tietoa ja näkökulmaa etenkin kulttuurisella tasolla.

Yhteenkuuluvuuden merkitys ja sen paraneminen⁷⁷ korostuivat myös minun kyselyni kautta tulleissa vastauksissa. Vastaajat kertovat, että heidän ryhmänsä yhteishenki on parantunut ja että yhteenkuuluvuuden tunne on ollut voimakas vanhojen tanssien myötä: ”Tapahtuma keräsi kivasti vuosikurssilaiset yhteen.”⁷⁸ Muutamissa vastauksissa myös nousi esille, että samalla opittiin tuntemaan saman vuosikurssin opiskelijoita paremmin. Lisäksi yhdeksän vastaajaa mainitsee ystävien kanssa yhteisen ajan viettämisen olleen merkittävää: ”-- itse tanssit ja harjoittelu etenkin olivat hauskaa yhdessäoloa kavereiden kanssa.”⁷⁹ Tämä teki monien kokemuksesta mielekkään ja tanssit olivat myös tästä syystä onnistunut tapahtuma.

Yhteisöllinen kokemus, ei sisältänyt toisten pukujen tai tanssitaidon arvostelua , ei ollut stressaava prosessi vaan enemmänkin yhteishengen ja me tunteen ja toisten tuntemisen lisääntymistä⁸⁰

4.4 Vanhojen tanssien jälkeen

Vanhojen tanssien jälkeen lähdettiin juhlistamaan tanssiaisia erilaisin tavoin. Myös kyselyn kautta (kysymys 18) selvisi, että tanssien jälkeisiä jatkoja on ollut monenlaisia, mutta etenkin jatkoja järjestettiin kahdenkymmenen vastaajan mukaan vuokratussa tilassa, jossa oli muun muassa DJ soittamassa musiikkia, syötävää ja juotavaa ja opiskelijoiden omaa ohjelmaa. Alkoholi oli keskeinen osa juhlimista ja joissakin tapauksissa kyseessä oli ihan tarkoituskin nauttia alkoholia. Alkoholi mainittiin 17 vastauksessa.

⁷⁶ Heiska & Latonummi 2015, 65.

⁷⁷ Heiska & Latonummi 2015, 67.

⁷⁸ Vastaja57.

⁷⁹ Vastaja64.

⁸⁰ Vastaja15.

Etenkin vanhemman sukupolven vastauksissa nousi esille, että vanhojen tansseja juhlistettiin menemällä ravintolaan syömään. Aallon⁸¹ ja Seljavaaran ja Kärjän⁸² mukaan opiskelijoiden perinteenä onkin ollut mennä ravintolaan illalliselle tai yökerhoon juhlimaan. Molemmat teokset on kirjoitettu ennen vuotta 2006, joten tulkitsen, että ennen 2010-lukua on käyty useammin ravintoloissa kuin järjestetty itse juhlia jossakin muussa tilassa. Myös se voi vaikuttaa, että isommilla lukioilla on ollut enemmän rahaa, jolloin on voitu järjestääkin discoja ja vuokrata käyttöön eri tiloja. Pienemmällä lukiolla onkin voinut olla helpompi mennä paikalliseen ravintolaan vain syömään.

Jatkoihin osallistui 52 vastaajaa, kun taas niihin osallistumattomia oli 29. Vastaajista 9 sanoo, ettei vanhojen tanssien jatkoja ollut tai niitä ei järjestetty jostakin syystä (kysymys 17).

Avoimista vastauksista ei kuitenkaan selvinnyt, miksi jatkoja ei järjestetty tai miksi ihmiset jäivät niistä pois. Lisäksi 23 vastaajaa toteaa, etteivät he enää muista oliko jatkoja tai jos oli, millaiset ne olisivat olleet tai jatkoista ei ollut mitään tietoa. Etenkin vanhemman sukupolven vastaajat eivät muistaneet jatkoista ja eräs vastaaja mainitseekin, ettei muista jatkoista juuri mitään, koska niistä on niin kauan aikaa.

Saarikosken mukaan lukion toisen vuosikurssin opiskelijat aikuistuvat vanhojen tanssien aikoihin.⁸³ On otettava huomioon, että kyseessä on noin 30 vuotta vanha tutkimus, joten siinä ajassa kokemukset ovat ehtineet muuttua. Kyselyni vastaukset (kysymys 19) osoittavatkin, että monet eivät koe aikuistumista: vain yhdeksässä vastauksessa mainittiin siitä, miten on hienoa olla lukion vanhin. Niinkään aikuistumisen puolesta ei kukaan puhunut. Vastaaja30 ja vastaaja90 jopa sanovat, ettei vanhojen tanssit ole merkki aikuistumisesta tai siitä niissä ei ole kyse. Lisäksi 12 vastaajaa sanoo, ettei koulun vanhimmiksi tuleminen tuntunut yhtään miltään. Vanhimmaksi tulemiseen ei liitetty mitään erikoista tunteita tai mitään suurempia ajatuksia ei herännyt 19 vastauksen perusteella.

Minkäänlaista aikuisemman ihmisen tunnetta en tuntenut, suurempi hyppäys taisi olla siirtyminen ylä-asteelta lukioon.⁸⁴

Vanhojen tansseihin en osallistunut, niin en kokenut mitään "siirtymäriittä". Ja en muutenkaan ehkä näe sitä niin, että nyt ollaan aikuistuttu ja olemme koulun vanhimmat. Tuntuu, että siihen liittyy aina sellaista turhaa vastakkainasettelua: me olemme vanhimmat, te nuorimmat. Ja vanhempia katsotaan ylöspäin jne..toisaalta

⁸¹ 1999, 399.

⁸² 2005, 254.

⁸³ 1994, 164.

⁸⁴ Vastaaja30.

tuollainen luo varmaan yhteenkuuluvuutta oman ikäryhmän kanssa, joten sinällään voi olla, että vanhojen tanssit voi tuntua tärkeältä siirtymältä.⁸⁵

Oletin, että olisin saanut enemmän vastauksia, joissa vastaajat olisivat todenneet vanhojen tanssien olleen heille siirtymäriitti aikuisuuteen ja itsenäistymiseen. Avoimissa vastauksissa tätä ei juurikaan tullut ilmi. Vaikka avoimissa vastauksissa ihmiset eivät puoltaneet siirtymäriittiä, kysymyksessä 12 jopa 36 vastaajaa oli täysin samaa mieltä, että vanhojen tanssit olivat riitti kohti aikuistumista ja itsenäistymistä. 23 vastaajaa taasen oli jokseenkin samaa mieltä, että vanhojen tanssit olisivat riitti. Neljä vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksikään vastaaja ei ollut eri mieltä väitteen kanssa. En osaa sanoa, miksi nämä tulokset eivät näkyneet avoimissa vastauksissa, mutta niistä voisi silti päätellä, että lopulta ihmiset ovat kokeneet vanhojen tanssit aikuistumisen riittinä. Lisäksi sekä vanhempi että nuorempi sukupolvi on ollut samaa mieltä, joten onko ajatus aikuistumisriitistä edelleen opiskelijoiden mielessä. Yksi maininta siirtymäriitistä kuitenkin on:

Se on hieno perinteinen siirtymäriitti koulun vanhimmaksi. Joka vuosi tapahtuma aina uudelle ikäluokalle. Tulee tietty etappi, jolloin siirrytään kohti seuraavaa.⁸⁶

14 vastaajaa myös kertoo, ettei mikään oikeastaan muuttunut ja opiskelu oli hyvin samanlaista kuin ennen vanhojen tansseja. Myös Saarikoski toteaa, ettei vanhoina oleminen juurikaan näy lukion arjessa.⁸⁷ Tästä voin päätellä, että vanhojen tanssit ovat ihmisille tapahtuma muiden joukossa, mutta se tuo piristystä arkeen ja on osa lukiokulttuuria. Niiden jälkeen kuitenkin arki jatkuu normaalisti, vaikka abiturientit olisivat lähteneet lukulomalle. Saarikosken sanojen mukaan juhlallisuudet unohtuvat ja sen jälkeen vain palataan arkeen.⁸⁸

Siitä huolimatta 22 vastaajaa oli mieltänyt vanhimmiksi opiskelijoiksi tulemisen mukavana, hienona, hauskana ja jopa siistinä asiana. Sitä ei ehkä niinkään koettu riittinä, mutta muutamissa vastauksissa nousi esiin se, miten on hienoa olla esimerkkinä nuoremmille: ”Olihan se aika hienoa olla vanhin ja kaikkitietävin.”⁸⁹ Aikuisemman olon toi vastausten mukaan se, että abiturientit olivat lähteneet lukulomalle, jolloin toisen vuosikurssin opiskelijat saivat muun muassa enemmän tiloja käyttöönsä. Koulun vanhimpina oleminen toi kuitenkin

⁸⁵ Vastaja90.

⁸⁶ Vastaja9.

⁸⁷ 1994, 14.

⁸⁸ 1994, 164.

⁸⁹ Vastaja7.

parin vastauksen perusteella paineita tulevasti abivuodesta, mikä koettiin myös jännittävänä ja pelottavana.

Juhlavaa? Eipä se siinä arjessa juurikaan mitään muuttanut. Ylempi vuosiluokka vain katosi jaloista pyörimästä.⁹⁰

Ei tainnut tuntua juuri miltään. Minulla oli kavereita sekä vanhemmissa, että nuoremmissa. Minkäänlaista aikuisemman ihmisen tunnetta en tuntenut, suurempi hyppäys taisi olla siirtyminen ylä-asteelta lukioon. Suurin muutos taisi olla, että koulurakennuksessa oli enemmän tilaa, ja että abiluokilla olleita tuttuja ei nähnyt enää päivittäin.⁹¹

Se tuntui jännittävältä ja pelottavalta, mutta samaan aikaan myös huojentavalta.⁹²

⁹⁰ Vastaja12.

⁹¹ Vastaja31.

⁹² Vastaja22.

5 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa halusin selvittää vanhojen tanssien tuomia merkityksiä ja kokemuksia kulttuuriperinnön näkökulmasta. Tarkoituksenani oli kerätä tietoa siitä, miksi ihmiset osallistuivat vanhojen tansseihin tai jättäytyivät niistä pois, mutta myös millainen kokemus vanhojen tanssit olivat ja millainen merkitys niillä on tai ei ole. Lisäksi halusin tutkia pitävätkö olettamukseni paikkaansa: haluttiinko osallistumalla viettää päivä prinsessana, kokea kerran elämässä -kokemuksen ja koettiin vanhojen tanssit siirtymäriittinä aikuistumiseen ja itsenäistymiseen.

Tein verkkokyselyn, jonka avulla pystyin saamaan ihmisiltä vastauksia liittyen vanhojen tanssien kokemukseen, merkitykseen ja ylipäättään vanhojen tanssien kulkuun. Kyselyyn vastasi 90 eri ikäistä ihmistä oletettavasti eri puolilta Suomea. Kyselyllä kartoitin ihmisten suhtautumista vanhojen tansseihin ja miten he kokivat omat vanhojen tanssinsa. Kyselyyn pystyi vastaamaan, vaikkei olisikaan osallistunut tansseihin.

Suurin osa vastaajista osallistui vanhojen tansseihin ja merkittävin syy osallistumiseen oli perinteen noudattaminen ja tanssien kuuluminen lukiokulttuuriin. Lisäksi yhteenkuuluvuudentunne ja yhdessä tekeminen olivat toiseksi suurin syy osallistua. Niiden, jotka eivät osallistuneet, vastauksissa nousi selkeästi esiin, ettei tanssiminen kiinnostanut tai se ei tuntunut luontevalta, mutta myös monet mainitsivat, että tanssiparin puuttuessa tanssit jätettiin väliin.

Kokemuksellisesti vanhojen tanssit koettiin positiivisena tapahtumana ja sitä kuvattiin muun muassa hienoksi, upeaksi ja hauskaksi kokemukseksi. Hyvään kokemukseen olivat vaikuttaneet myös tanssimisen mukavuus ja yhteisöllisyys kanssatanssijoiden kanssa. Vastaavasti osa vastaajista toi esiin, miten stressaava ja jännittävä kokemus vanhojen tanssit olivat. Parissa vastauksessa myös mainittiin, että ennalta tuntemattoman parin kanssa oli aluksi jännittävää harjoitella, mutta jännitys lopulta hellitti.

Vanhojen tanssit merkitsivät joillekin vastaajille enemmän kuin toisille: monet kuvasivat tansseja merkittäväksi perinteen ja sen noudattamisen kannalta, kun taas jotkut olivat sitä mieltä, että vanhojen tansseilla ei ollut suurta merkitystä, koska tanssit eivät kiinnostaneet. Muutamit myös mainitsivat, että tanssit ovat vain perinne muiden joukossa ja sitä noudattavat ne, jotka haluavat ja joille se sopii. Vaikka tansseilla ei ollutkaan kaikille merkitystä, se

tunnistettiin perinteeksi ja todettiin, että ne vaalivat sitä, jotka kokevat sen vaalimisen arvoiseksi.

Lisäksi muutokset ovat huomattavia muun muassa pukeutumisen, parien valinnan ja valmistelujen osalta. Tämä voi johtua siitä, kun maailma ympärillämme muuttuu, perinteetkin muuttuvat sitä mukaa. Muutoksiin voivat vaikuttaa monenlaiset asiat, mutta varmasti esimerkiksi teknologian muutoksilla ja sosiaalisella medially on vaikutuksensa siihen, millaisia vaikutteita perinteeseen tulee. Vanhojen tanssit ovat muuttuvaa kulttuuriperintöä, mutta ne ovat siitä huolimatta perinnettä.

Suhteessa aiempaan tutkimukseen sain myös melko paljon samanlaisia vastauksia, vaikka aikaisempi tutkimus onkin ollut pitkälti liikuntatieteiden näkökulmasta. Aikaisempi tutkimus ja oma tutkimukseni ovat osoittaneet, että vanhojen tansseilla on merkitystä ja monet ovat kokeneet sen tärkeänä osana lukiokulttuuria. Myös syyt osallistua tai olla osallistumatta ovat lähes kaikissa tutkimuksissa olleet samankaltaisia. Esimerkiksi juhlan hienous on saanut ihmiset osallistumaan tai tanssimisen kiinnostamattomuus on saanut ihmiset jättäytymään pois. Omalla tutkimuksellani kuitenkin toin enemmän kulttuuriperinnöllistä näkökulmaa ja keskityin keräämään tietoa siitä, miten vanhojen tanssit koetaan perinteenä vai tiedostetaanko sitä ollenkaan.

Olen toki saanut vastauksia eri ikäisiltä ja jo ennen 2000-lukua tanssineilta ja tanssimattomilta, joten tulokset voivatkin poiketa huomattavasti. Lisäksi vastaajat ovat todennäköisesti eri puolilta Suomea, jolloin vastauksia on hyvin laajasti eri alueilta. Aiemmissa tutkimuksissa onkin keskitytty vain tietyn alueen ja tietyn lukion opiskelijoihin tiettyinä vuotena. Tällä tavoin koen tuoneeni enemmän ja runsaammin tietoa siitä, miten vanhojen tanssit ovat ihmisiin vaikuttaneet eri vuosina ja eri paikkakunnilla. Tutkimukseni on lisäksi tuonut uutta tietoa ja uuden näkökulman, koska aihetta on tähän mennessä tutkittu niin vähän.

Tutkimusta voisi vielä kehittää syventämällä tämän tutkimuksen aihetta ja esittää enemmän kulttuurintutkimuksen painotuksella kysymyksiä. Myös voisi keskittyä tutkimaan ja tarkastelemaan tietyn kaupungin tai lukion vanhojen tanssien kehitystä perinteenä ja koettaa saada tietoa, miten vanhojen tanssit on koettu eri aikoina siinä tietyssä lukiossa tai kaupungissa. Täten voisi saada kokonaiskuvan tutkittavan kohteen perinteen muutoksesta ja kulttuurillisesta merkityksestä. Lisäksi jatkotutkimukseen voisi tuoda myös materiaalia haastattelujen kautta, jotta voisi saada syväluotaavimpia tutkimustuloksia.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Vanhoiden tanssiperinne -kysely. 16.11.-18.12.2023. Vastajia 90. Aineisto tutkijan hallussa.

Kirjallisuus

Aalto, Satu 1999: *Suuri perinnekirja: suomalaista juhlaperinnettä ennen ja nyt*. Hämeenlinna: Karisto Oy, 397–401.

Anttonen, Pertti 2009: Kulttuurin, perinteen ja perinnön kysymyksiä. *Kulttuuriperintö* 1/2009, Vol. 16.

Franck, Marketta 2003: *Nuoruus: nuoruuden historiaa ja riittejä*. Tampere: Eräsalon Kirjapaino, 76–77.

Happonen, Minna & Mustonen, Anniina 2013: *Haastavaa, mutta aina niin mukavaa! Liikunnanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia Vanhat Tanssit -tapahtumasta*. Jyväskylä: Liikuntakasvatuksen laitos.

Heiska, Heidi & Latonummi, Katja 2015: *Once in a lifetime. Lukiolaisten kokemuksia Vanhat tanssit -kurssista ja -tapahtumasta*. Jyväskylä: Liikuntakasvatuksen laitos.

Jaakola, Birgit 2013: Perinteestä brändiksi – Kiikoisten purpuri kulttuuriperintöprosessina. Teoksessa Toimi-Nikula, Outi; Haanpää, Riina & Kivilaakso Aura (toim.) *Mitä on kulttuuriperintö?* Helsinki: SKS, 239–266.

Jäppinen, Jere 2007: Mitä vanhaa on vanhojenpäivässä. *Yhtä juhlaa Sederholmin talossa – Sofia* 2B/2007, 13–17.

Kaarlenkaski, Taija 2010: Kilpikirjoitusten fiktionaalisten piirteiden tulkintaa. Teoksessa Pöysä, Jyrki; Järviluoma, Helmi & Vakimo, Sinikka (toim.) *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 361–381.

Kanerva, Mirka 2015: *Lukiolaisten osallistumisen motiivit ja kokemukset vanhat tanssit -kurssista ja -tapahtumasta*. Jyväskylä: Liikuntakasvatuksen laitos.

Parkkinen, Pia 17.2.2017: Kuvat kertovat vanhojenpäivien muutoksen 30-luvulta nykyaikaan – vanhuuden ihannoinnista teiniprinsessoihin ja jenkki-aiikutteisiin. *Yle*.

<https://yle.fi/a/3-9461485>

Saarikoski, Helena 1994: *Kouluajan kivoin vuosi. Folkloristinen tutkimus penkinpainajaisperinteestä*. Helsinki: SKS.

Seljavaara, Anu & Kärjä, Päivi 2005: *Juhlat alkakoot! Vuotuisia tapoja ja perinteitä*. Helsinki: WSOY, 252–254.

Suominen, Jaakko 2016: HELPOSTI JA HALVALLA? Nettikyselyt tutkimusaineiston kokoamisessa. Teoksessa Korkiakangas, Pirjo; Olsson, Pia; Ruotsala, Helena & Åström, Anna-Maria (toim.) *Kirjoittamalla kerrotut – kansatieteelliset kyselyt tiedon lähteinä*. Helsinki: Ethnos-toimite 19. Ethnos ry., 103–152.

Tuomi-Nikula, Outi; Haanpää, Riina & Kivilaakso, Aura 2013: Kulttuuriperintökysymysten jäljillä. Teoksessa Toimi-Nikula, Outi; Haanpää, Riina & Kivilaakso Aura (toim.) *Mitä on kulttuuriperintö?* Helsinki: SKS, 12–27.

Muut

Wikiluettelo: <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi>

Kaikki verkkolinkit tarkistettu 23.4.2024

Liitteet

Liite 1. Vanhojen tanssiperinne -kysely

Olen Petra Vilkkula, opiskelija Turun yliopistosta. Opiskelen digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkimusta Porin yliopistokeskuksella. Teen tällä hetkellä kandidaatin työtä ja nyt kerään kyselytutkimuksen avulla aineistoa työhöni. Aiheeni käsittelee vanhojen tansseja, niiden merkitystä ihmisille ja ihmisten kokemuksia tanssiaisista.

Kyselyyn voit vastata riippumatta siitä, oletko tanssinut vanhat vai et. Haluan vastauksia myös ihmisiltä, jotka eivät ole osallistuneet niihin ja selvittää, miksi näin on.

Kaikkea kerättyä tietoa käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja ainoastaan tutkimustarkoituksessa. Tulokset julkaistaan siten, ettei yksittäinen vastaaja ole niistä tunnistettavissa. Vastaukset tulevat vain minun nähtävilleni tutkimuksen tekemisen ajaksi, jonka jälkeen poistan ne. Vastaaminen on anonyymiä ja täysin vapaaehtoista. Tietosuojaseloste löytyy alta.

Pakolliset kohdat merkitty tähdellä *.

1. Sukupuoli*

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua kertoa

2. Ikä

[vapaa vastaus]

3. Osallistuitko vanhojen tansseihin omana lukioaikanaasi? *

- Kyllä
- En
- Kyllä, useamman kuin yhden kerran

4. Vuosi, jolloin tanssit vanhat / vuosi, jolloin olisit voinut tanssia vanhat*

[vapaa vastaus]

5. Tanssiparisi sukupuoli:
- Nainen
 - Mies
 - Joku muu
 - En halua kertoa
6. Miksi osallistuit vanhojen tansseihin / miksi et osallistunut vanhojen tansseihin? *
- Jos osallistuit useamman kuin yhden kerran, miksi?*
- [vapaa vastaus]
7. Millainen kokemus vanhojen tanssit olivat?
- [vapaa vastaus]
8. Millainen merkitys vanhojen tansseilla oli sinulle? Jos vanhojen tansseilla ei ollut merkitystä sinulle, miksi? *
- [vapaa vastaus]
9. Millainen vanhojen tanssi –tapahtuma on perinteenä sinun mielestäsi? *
- Oliko lukiollasi perinteitä? Oliko perheelläsi perinteitä?*
- [vapaa vastaus]

Kohdissa 10–12 esitetään väittämiä liittyen vanhojen tanssien kokemukseen ja perinteeseen.

Valitse omaa näkemystäsi vastaava numero.

1 = täysin eri mieltä

2 = jokseenkin eri mieltä

3 = ei samaa mieltä eikä eri mieltä / en osaa sanoa

4 = jokseenkin samaa mieltä

5 = täysin samaa mieltä

Ohje: tartu neliöön ja vedä se haluamasi numeron kohdalle ja vapauta.

10. Koin vanhojen tanssit perinteikkäänä tapahtumana.

1----- 2 ----- 3 ----- 4 ----- 5

11. Tiesin vaalivani perinnettä osallistumalla vanhojen tansseihin.

1----- 2 ----- 3 ----- 4 ----- 5

12. Vanhojen tanssit olivat riitti kohti aikuistumista ja itsenäistymistä.

1----- 2 ----- 3 ----- 4 ----- 5

13. Käytitkö paljon aikaa ja rahaa valmistautumiseen?

Tanssiharjoitukset, tanssisalin koristelu, puku, kampaukset yms.

[vapaa vastaus]

14. Tanssipuku:

- Ostin uutena
- Ostin käytettynä
- Vuokrasin
- Tein itse
- Omasta/suvun/kaverin vaatekaapista

15. Miten pukeuduit vanhojen tansseihin / mitä mieltä olit sen ajan vanhojen tanssipuvuista? *

Oliko lukiolla jokin oma teema, tuliko käyttää juhlapukua, oliko suhteessa vuosikymmenen pukeutumistyyliin jne.

[vapaa vastaus]

16. Oliko lukiossasi mahdollisuutta osallistua vanhojen tanssien suunnitteluun ja järjestämiseen? Millaisia? Osallistuitko itse niihin?

Koreografioiden suunnittelu, tanssisalin koristelu, kutsukorttien tekeminen jne.

[vapaa vastaus]

Monesti vanhojen tanssien jälkeen opiskelijat osallistuivat rennompaan juhllisuuteen, joka saatettiin järjestää esimerkiksi ravintolassa tai yökerhossa. Yleensä juhlittiin sitä, että kakkosluokkalaisista tuli lukion vanhimmat opiskelijat. Tässä osassa kysyn vanhojen tanssien jälkeiseen aikaan ja tuntemuksiin liittyviä kysymyksiä.

17. Osallistuitko mahdollisiin tanssiaisten jälkeisiin juhliin, jatkoihin ym.? *

- Kyllä
- En
- Jatkoja ei ollut/järjestetty

18. Millaiset jatkot olivat? / Millaiset jatkot olisivat olleet?

[vapaa vastaus]

19. Millaista oli vanhojen tanssien jälkeen siirtyä lukion vanhimmiksi opiskelijoiksi?

[vapaa vastaus]

20. Vapaa sana. Tähän voit kirjoittaa muita mieleen tulleita vanhojen tansseihin liittyviä asioita, tarinoita tai ajatuksia.

[vapaa vastaus]